

22. Open Door Counselling and Dublin Well Woman v. Ireland [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-57789>

23. Островська Б. В. Право на життя в контексті Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод та науково-технічного прогресу у біомедицині [Електронний ресурс] / Б. В. Островська // Часопис Київського університету права. – 2017. – № 1. – Режим доступу: <http://kul.kiev.ua/>

24. Ostrovska B. V. Bioethical aspects of ratio between reproductive rights of a human being and his right to life in the process of using assisted reproductive technologies / Bohdana V. Ostrovska // «Evropský politický a právní diskurz» – 2017. – Svazek 4. – 1. vydání. – S. 83–90.

25. Legal Perspectives in Bioethics / Ana S. Iltis, Sandra H. Johnson & Barbara A. Hinze (eds.). – London : Routledge, 2010. – 312 p.

* Островська Богдана Василівна – кандидат юридичних наук, доцент кафедри права Київського національного лінгвістичного університету.

Стаття надійшла до редакції 08.04.2017 р.

УДК 341.24

Сергій Савчук *

МІЖНАРОДНО-ПРАВОВІ СТАНДАРТИ БАНКІВСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ: ПОНЯТТЯ ТА ПРЕДМЕТ РЕГУЛЮВАННЯ

У статті розглядається питання про визначення міжнародно-правових стандартів банківської діяльності. Особлива увагу приділена розмежуванню понять «міжнародні стандарти», «міжнародні правові стандарти» та «міжнародно-правові стандарти». Визначено міжнародні урядові та неурядові організації, в рамках яких здійснюється розробка та затвердження міжнародно-правових стандартів банківської діяльності, а також питання, які є предметом їх регулювання.

Ключові слова: міжнародно-правові стандарти банківської діяльності, міжнародне банківське право, Базельський комітет з банківського нагляду.

Савчук С. С. Международно-правовые стандарты банковской деятельности: понятие и предмет регулирования.

В статье рассматривается вопрос об определении международно-правовых стандартов банковской деятельности. Особое внимание уделяется разграничению понятий «международные стандарты», «международные правовые стандарты» и «международно-правовые стандарты». Определены международные правительственные и неправительственные организации, в рамках которых осуществляется разработка и утверждение международно-правовых стандартов банковской деятельности, а также вопросы, являющиеся предметом их регулирования.

Ключевые слова: международно-правовые стандарты банковской деятельности, международное банковское право, Базельский комитет по банковскому надзору.

Savchuk S. S. International Law Standards of Banking Activity: Definition and Scope of Regulation.

The article focuses on definition of international law standards of banking activity. Special focus is made on distinction between international standards, international legal standards and international law standards. The author defines international governmental and non-governmental organizations involved in development and approval of international law standards of banking activity as well as issues within the scope of regulation.

Keywords: international law standards of banking activity, international banking law, Basel Committee on Banking Supervision.

Постановка проблеми. Банківські кризи, які спіткали Україну в 2008–2009 рр. та 2014–2015 рр., виявили ряд серйозних недоліків у вітчизняному банківському регулюванні і нагляді та актуалізували потребу досліджень провідного світового досвіду регламентації банківської діяльності, квінтесенцією якого є міжнародно-правові стандарти банківської діяльності. Від здатності України перейняти кращий міжнародний досвід з цього питання залежить якість нормативно-правового регулювання банківської діяльності, успішність розвитку економіки та ступінь інтеграції України в світову фінансову систему. Обов'язок України забезпечити впровадження міжнародних стандартів регулювання та нагляду у сфері банківських послуг передбачено статтею 127 Угоди про асоціацію між Україною та Європейським союзом, а отже є невід'ємною складовою комплексу заходів з європейської інтеграції нашої держави.

Дослідження міжнародно-правових стандартів банківської діяльності є актуальним і з загальнотеоретичної точки зору, оскільки більшість з них вироблена в рамках міжнародних утворень, що не мають статусу класичної міжнародної організації, і є нормами «м'якого права». Діяльність відповідних міжнародних утворень є яскравим прикладом використання державами більш гнучких інституційних механізмів співробітництва та зумовлює необхідність наукового дослідження юридичної природи міжнародно-правових стандартів банківської діяльності і їх впливу на регулювання відповідних відносин.

Аналіз досліджень і публікацій. Питання щодо визначення поняття міжнародно-правових стандартів, їх статусу та впливу на регулювання міжнародних та внутрішньодержавних відносин розглядалося в роботах таких фахівців як Білоцький С. Д. [1], Голубок С. О. [2], Іваночко І. Б. [3], Коробко І. І. [4], Луць О. М. [5], Ляхівненко С. М. [6], Тіунов О. І. [7]. Питання щодо поняття та джерел міжнародного банківського права досліджувалося в роботах таких науковців як Гортсос К. [8], Єрпильова Н. Ю. [9], Лінніков О. С. [10]. Разом з тим, проблематика міжнародно-правових стандартів банківської діяльності, зокрема питання про визначення поняття «міжнародно-правові стандарти банківської діяльності», практично не розглядалося.

Постановка завдання. Метою статті є визначення поняття міжнародно-правових стандартів банківської діяльності та предмету їх регулювання.

Досягнення поставленої мети зумовило необхідність вирішення таких завдань: дослідити визначення понять «міжнародний стандарт», «міжнародний правовий стандарт», «міжнародно-правовий стандарт», «банківська діяльність», сформулювати визначення поняття «міжнародно-правові стандарти банківської діяльності», визначити інституційні утворення, в рамках яких здійснюється розробка та затвердження міжнародно-правових стандартів банківської діяльності, а також питання, які регулюються міжнародно-правовими стандартами банківської діяльності на сучасному етапі розвитку.

Виклад основного матеріалу дослідження. Посилення глобалізації в розвитку світової економіки та збільшення транскордонного руху капіталу, негативний досвід світових фінансових криз та висновки щодо ролі фінансових установ в їх виникненні призвели до появи міжнародно-правової регламентації банківської діяльності. На початку ХХІ століття кількість та важливість норм міжнародного права, що регламентують банківську діяльність, зросли настільки, що дало підстави окремим дослідникам говорити про існування міжнародного публічного банківського права як підгалузі міжнародного публічного фінансового права [8], або навіть як окремої галузі міжнародного права [11, с. 580].

Однією з визначальних особливостей сучасної міжнародно-правової регламентації банківської діяльності є поширення таких специфічних міжнародно-правових норм як міжнародно-правові стандарти.

На даний час в науковій юридичній літературі та діяльності міжнародних неурядових організацій паралельно використовується ряд понять: «міжнародний стандарт», «міжнародний правовий стандарт», «міжнародно-правовий стандарт». Щодо визначення цих понять існує багато альтернативних точок зору як з-поміж вітчизняних, так й іноземних вчених [6, с. 666]. Єдиного визначення відповідних термінів у чинних міжнародно-правових документах імперативного характеру також немає [5, с. 35].

За своїм визначенням слово «стандарт» (від англ. *standard* – норма, зразок, модель; від франкського *standhard*, букв. – твердо стояти; етимологічно походить з готської мови: *standan* – стояти і *hardus* – твердий, міцний) означає документ, що встановлює для загального і багаторазового використання правила, загальні принципи або характеристики, які стосуються діяльності чи її результатів, з метою досягнення оптимального ступеня впорядкованості у певній галузі [11, с. 614].

За визначенням Міжнародної організації зі стандартизації, міжнародний стандарт – це стандарт, прийнятий міжнародною організацією зі стандартизації і доступний для широкого кола користувачів [12]. У більш широкому розумінні, на наш погляд, *міжнародний стандарт* можна визначити як сукупність понять, правил, принципів або характеристик, спрямованих на удосконалення міжнародного співробітництва шляхом досягнення оптимального ступеня впорядкованості у певній сфері.

Міжнародні стандарти розроблені практично для кожної галузі промисловості та сільського господарства, а також для інших сфер суспільної діяльності та життя людини.

Основними міжнародними організаціями в сфері стандартизації є Міжнародна організація зі стандартизації (ISO), Міжнародна електротехнічна комісія (IEC) та Міжнародний союз електрозв'язку (ITU). Так, в рамках Міжнародної організації зі стандартизації розроблено більш ніж 21530 міжнародних стандартів [13] практично в кожній галузі промисловості та сільського господарства, а також в інших сферах: від технічної апаратури до харчової безпеки, охорони здоров'я, оцінки екологічності масових заходів, ергономіки робочого місця працівника та діяльності з персонального фінансового планування [14].

Основна мета затвердження міжнародних стандартів – сприяння міжнародній торгівлі, науково-технічному співробітництву та сталому розвитку людства. Як зазначає І. І. Лукашук, вони є неправовими технічними нормами. На відміну від правових, вони не володіють юридичною силою і застосовуються в силу їх розумності [15, с. 149].

Міжнародні правові стандарти – це наукові положення, виділені в результаті порівняльно-правового аналізу правових систем держав, що стосуються насамперед здійснення прав і свобод людини і громадянина та забезпечення функціонування державної влади на демократичних засадах [4, с. 56].

Міжнародні правові стандарти самі по собі не є нормами міжнародного права. Водночас, міжнародні правові стандарти як наукові положення можуть складати елемент доктрини найбільш кваліфікованих фахівців із публічного права, що є одним із джерел міжнародного права згідно зі статтею 38 Статуту Міжнародного Суду ООН.

Також, міжнародні правові стандарти, як доктринальні узагальнення нормотворчої практики держав, можуть бути використані при розробці проектів міжнародних договорів та актів міжнародних організацій. Так, Директива Європейського парламенту та Ради 2013/36/ЄС «Про доступ до діяльності кредитних установ та пруденційний нагляд за кредитними установами та інвестиційними фірмами», що є одним з основних джерел банківського права ЄС, розроблена з урахуванням порівняльно-правового аналізу вимог банківського права держав-членів ЄС та в певній частині засновується на положеннях нормативно-правових актів Федерального управління фінансового нагляду Німеччини (BaFin).

Міжнародні правові стандарти з часом можуть набувати характеру звичаєвих імперативних норм міжнародного права. Так, ряд міжнародних правових стандартів, закріплених у Загальній декларації прав людини 1948 р., набули характеру звичаєвих імперативних норм міжнародного права [16, с. 76].

Прикладом інституціоналізованого вироблення та використання міжнародних правових стандартів є діяльність Європейської комісії за демократію через право (Венеціанська комісія), дорадчого органу Ради Європи. Згідно зі статтями 1 та 3 Статуту, завданнями діяльності Венеціанської комісії є посилення розуміння правових систем держав-членів, зокрема для їх зближення, проведення досліджень, розробка проектів міжнародних договорів та актів національного законодавства, а також надання консультацій.

Одним із основних напрямів консультативної діяльності Венеціанської комісії є надання допомоги державам з питань конституційного права для покращення функціонування демократичних інституцій та захисту прав людини.

На відміну від міжнародних правових стандартів, які є науковими положеннями та результатом доктринального узагальнення нормотворчої практики держав, *міжнародно-правові стандарти* є нормами міжнародного права та закріплюють міжнародні права і обов'язки держав.

Так, на думку Тіунова О.І., міжнародно-правові стандарти – це базові положення міжнародного права, виражені у формі міжнародного договору, міжнародно-правового звичаю, рішення міжнародної організації, судового рішення, що сприяють регулюванню та розвитку міжнародних відносин, забезпечують функціонування як системи норм міжнародного права в цілому, так і його галузей, а також сприяють взаємозв'язку внутрішньодержавних та міжнародно-правових норм, імплементація яких в національне законодавство виступає одним із факторів розвитку внутрішньодержавної системи права. Міжнародно-правовий стандарт відображає єдність передбачених ним вимог для всіх учасників відповідного міжнародного зобов'язання, його мета – бути для них типовим орієнтиром, забезпечити їх рівні права та одноманітну поведінку в рамках відповідного стандарту [7, с. 74–82].

В якості визначальних ознак міжнародно-правових стандартів Ляхівненко С.М. відзначає такі (при цьому, він називає їх міжнародними правовими стандартами, що не в повній мірі коректно): а) під ними, насамперед, розуміються єдині принципи і норми щодо поведінки суб'єктів права, які зафіксовані в основних джерелах міжнародного права – як в універсальних, так і в регіональних правових актах; б) вони є оптимальними юридичними вимогами стосовно правових систем держав-учасниць міжнародного співтовариства; в) вони відображають найкращі правові досягнення міжнародного права та співробітництва держав-членів міжнародної спільноти та держав-членів універсальних і регіональних міжнародних міжурядових організацій (ММУО); г) вони фіксуються у відповідних джерелах права у вигляді принципів і норм права; ґ) вони об'єктивуються через основні джерела міжнародного права; д) вони є обов'язковими вимогами для держав-учасників міжнародних договорів, що містять такі правові стандарти; е) вони є основою для узгодження міжнародного і національного права [6, с. 667].

Вищенаведені підходи не враховують той факт, що значна частина міжнародно-правових стандартів складається з норм «м'якого права», зокрема, актів міжнародних організацій та міжнародних конференцій, що не мають юридично обов'язкового характеру, актів міжнародних неурядових організацій та інших міжнародних утворень, що не мають статусу класичної міжнародної організації за міжнародним правом, тлумачень та практики застосування таких актів, спільних заяв міжнародних діячів тощо.

Так, Заключний акт Ради з безпеки і співробітництва в Європі, підписаний главами 35 держав у м. Гельсінкі 30 липня – 1 серпня 1975 р., не має юридично обов'язкового характеру, проте містить ряд міжнародно-правових стандартів, зокрема, в гуманітарній сфері, в тому числі щодо забезпечення поваги до прав людини та основних свобод.

Міжнародні стандарти з протидії відмиванню коштів, отриманих злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та поширенню зброї масового знищення, затверджені Групою з розробки фінансових заходів боротьби з відмиванням коштів (*Financial Action Task Force / FATF*) у 2012 р., мають рекомендаційний характер і також відомі під назвою «Рекомендації FATF». «Рекомендації FATF» передбачають 40 принципів побудови національної системи протидії легалізації коштів, отриманих злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та поширенню зброї масового знищення. Незважаючи на те, що «Рекомендації FATF» формально мають необов'язковий характер, їх значення для міжнародного співтовариства є настільки високим, що недотримання державою «Рекомендацій FATF» та включення держави до Переліку юрисдикцій з високим ступенем ризику та юрисдикцій, що відмовляються співпрацювати з FATF, на практиці може призвести до значних ускладнень і навіть зупинення міжнародних грошових переказів до відповідної держави, а також з неї.

Рада Безпеки ООН в Резолюції 1617 (2005) закликала всі держави дотримуватися міжнародних стандартів, що містяться в «Рекомендаціях FATF», з метою забезпечення ефективної протидії легалізації коштів, отриманих злочинним шляхом, та фінансуванню тероризму [17].

Як зазначає Білоцький С. Д., міжнародно-правові стандарти значною мірою є складовою концепції «м'якого права», внаслідок чого їм притаманні такі основні ознаки: 1. Закріплені в актах міжнародного характеру. 2. Найчастіше не є безпосередньо юридично обов'язковими для держав. 3. Спрямовані на врегулювання суспільних відносин в певній галузі за допомогою взаємодії міжнародного та внутрішньодержавного правопорядків. 4. Мають модельний характер, що встановлює певні основні засади для держав. 5. Спрямовані на формування національного правопорядку, що відповідає сучасним уявленням «цивілізованого суспільства» про умови і рівень підтримання певної характеристики техніки, прав людини тощо. 6. Приймаються державами добровільно [1, с. 140–141].

Набуття нормами «м'якого права» юридично обов'язкової сили носить характер *de lege ferenda* та потребує подальшого визнання з боку держав і затвердження у міжнародних договорах, або закріплення внаслідок тривалості застосування та визнання обов'язкового характеру в якості звичаєвої норми міжнародного права.

Хоча норми «м'якого права» самі по собі не мають юридично обов'язкового характеру, окремі з них, зокрема, ті, що втілені у міжнародно-правових стандартах, мають такий фактичний вплив на регулювання міжнародних відносин, що на практиці він є аналогічним впливу юридично обов'язкових норм міжнародного права.

Вищенаведена специфіка міжнародно-правових стандартів, що можуть міститися і у документах, які формально не мають юридично обов'язкового характеру, відображена у визначенні, яке пропонує Коробко І. І. На її думку, міжнародно-правові стандарти – це міжнародно-правові норми, які закріплюють зобов'язання держав досягнути визначеного мінімального рівня розвитку правовідносин, стану чи явища у питаннях, що є предметом особливої зацікавленості міжнародного співтовариства, сприяють гармонізації та уніфікації національного регулювання цих питань, створюються та реалізуються за широкої участі міжнародного громадянського суспільства. Міжнародно-правові стандарти складаються з норм міжнародного права, рекомендацій міжнародних організацій (як міжнародних міжурядових організацій, так і міжнародних неурядових організацій), тлумачення таких норм і рекомендацій, судової практики [4, с. 44].

Характеризуючи міжнародно-правові стандарти, Лушніков А. М. та Лушнікова М. В. зазначають, що міжнародно-правові стандарти – це не максимум того, що вимагає міжнародне співтовариство від держави, а мінімум того, що держава повинна забезпечити. В цьому контексті очевидним є їх пріоритет над національним законодавством. Держава вправі «підвищити цю планку», конкретизувати, адаптувати стандарти з урахуванням національних особливостей [18, с. 604].

Голубок С. О. звертає увагу на двоїсту природу міжнародно-правових стандартів: з одного боку, вони являють собою мінімально-допустимий консенсус, а з іншого – виступають прикладами для наслідування. В цьому, на його думку, і полягає причина їх динамічності [2, с. 112].

На нашу думку, міжнародно-правові стандарти – це норми міжнародного права, що закріплюють зобов'язання держав досягнути визначеного мінімального рівня міжнародно-правового та/або внутрішньодержавного правового регулювання суспільних відносин, стану чи явища у певних сферах.

Аналізуючи тенденції розвитку міжнародного права, можна дійти висновку про те, що міжнародно-правові стандарти затверджуються, перш за все, у сферах, що становлять особливий інтерес та є пріоритетними для міжнародного співтовариства. Традиційно вважається, що міжнародно-правові стандарти виникли у галузі захисту прав людини. На даний час здобули поширення міжнародно-правові стандарти захисту навколишнього середовища, міжнародно-правові стандарти протидії відмиванню коштів, отриманих злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та поширенню зброї масового знищення, міжнародно-правові стандарти захисту благополуччя тварин.

Із середини 1970-х рр. починають розвиватися сучасні міжнародно-правові стандарти банківської діяльності, вироблені в рамках Базельського комітету з банківського нагляду, а згодом й інших міжнародних організацій та міжнародних утворень, що не мають статусу класичної міжнародної організації.

Перед тим як з'ясувати визначення поняття «міжнародно-правові стандарти банківської діяльності» необхідно дослідити значення поняття «банківська діяльність».

Доктринальні визначення поняття «банківська діяльність» є досить різноманітними: одні вчені наголошують на суб'єктному складі, інші – на об'єктному, треті вважають, що банківську діяльність необхідно визначати, виходячи з тієї сфери соціально-економічного життя чи тих суспільних відносин, регулювання яких повинно здійснюватися самим банківським правом, четверті акцентують увагу на діях у межах діяльності [19, с. 12].

Визначення поняття «банківської діяльності» можна наводити у вузькому та широкому розумінні.

У вузькому розумінні, банківська діяльність є сукупністю банківських операцій, що виступають формою реалізації функцій банків [9, с. 15]. Наведене визначення використовується і в законодавстві України, згідно з яким банківська діяльність становить собою сукупність трьох так званих класичних видів банківських послуг. Так, згідно зі статтею 2 Закону України «Про банки і банківську діяльність», банківська діяльність – залучення у вклади грошових коштів фізичних і юридичних осіб та розміщення зазначених коштів від свого імені на власних умовах та на власний ризик, відкриття і ведення банківських рахунків фізичних та юридичних осіб. Щодо характерних рис банківської діяльності у вузькому розумінні, вчені виділяють такі: 1) систематичність банківських операцій; 2) загальна комерційна спрямованість банківських операцій; 3) діяльність здійснюється особливими суб'єктами – банками; 4) правила здійснення банківської діяльності знаходяться під захистом держави [20, с. 11].

У широкому розумінні, банківська діяльність включає не тільки комплекс банківських операцій, але й відносини стосовно організації та функціонування банківської системи [21, с. 113]. Наведене визначення можна конкретизувати, доповнивши відносинами щодо створення, діяльності, реорганізації і ліквідації банків, здійснення банками всіх дозволених видів діяльності (окрім банківської, також й інших видів діяльності, що можуть здійснюватися банками згідно з національним законодавством), створення належного конкурентного середовища на банківському ринку, забезпечення захисту вкладників та інших клієнтів банків, забезпечення фінансової стабільності в державі. Стосовно характерних рис банківської діяльності у широкому розумінні, вчені відзначають, що банківська діяльність спрямована на функціонування та розвиток банківської системи, реалізацію грошово-кредитної політики держави [22, с. 92].

За своєю природою міжнародні банківські правовідносини можуть бути приватноправовими (майнові відносини у банківській сфері між суб'єктами міжнародного приватного права, ускладнені іноземним елементом: наприклад, відносини, що виникають при транскордонному переказі коштів між фізичними особами) та публічно-правовими (відносини у сфері регулювання та нагляду за діяльністю банків, що виникають між державами та іншими суб'єктами міжнародного права: наприклад, щодо запровадження режиму найбільшого сприяння при постачанні банківських послуг для держав-членів Світової організації торгівлі, закріплення у національному законодавстві мінімальних вимог до капіталу банків, розроблених в рамках Базельського комітету з банківського нагляду).

Специфічною рисою міжнародно-правового регулювання банківської діяльності на сучасному етапі розвитку є поширення міжнародно-правових стандартів банківської діяльності.

Міжнародно-правові стандарти банківської діяльності уявляється можливим визначити як норми міжнародного права, що закріплюють зобов'язання держав забезпечити визначений мінімальний рівень регулювання та нагляду за діяльністю банків шляхом імплементації відповідних вимог в національне законодавство.

Сучасні міжнародно-правові стандарти банківської діяльності вироблені в рамках більш ніж 30 міжнародних організацій та міжнародних утворень, що не мають статусу класичної

міжнародної організації, на універсальному, регіональному, локальному та партикулярному рівнях.

Так, основні міжнародно-правові стандарти банківської діяльності на універсальному рівні вироблені в рамках Базельського комітету з банківського нагляду, Міжнародного валютного фонду, Світового банку, Світової організації торгівлі, Ради з фінансової стабільності, Комітету з глобальної фінансової системи, Комітету з платежів та інфраструктури ринку, Міжнародної асоціації страховиків депозитів, Групи з розробки фінансових заходів боротьби з відмиванням коштів, Організації економічного співробітництва та розвитку.

Предметом міжнародно-правових стандартів банківської діяльності є регулювання широкого кола питань, що включає встановлення вимог до ефективного регулювання та нагляду за діяльністю банків та банківських груп, порядку ліцензування юридичних осіб, які мають намір здійснювати банківську діяльність, порядку погодження набуття або збільшення істотної участі в банках, вимог до капіталу, ліквідності, управління ризиками банків, особливостей надання окремих банківських послуг, вимог до корпоративного управління та комплаєнсу в банках, внутрішнього та зовнішнього аудиту банків, принципів оплати праці керівників та інших працівників банків.

Висновки. Міжнародно-правові стандарти банківської діяльності уявляється можливим визначити як норми міжнародного права, що закріплюють зобов'язання держав забезпечити визначений мінімальний рівень регулювання та нагляду за діяльністю банків шляхом імплементації відповідних вимог у національне законодавство.

Сучасні міжнародно-правові стандарти банківської діяльності вироблені в рамках більш ніж 30 міжнародних організацій та міжнародних утворень, що не мають статусу класичної міжнародної організації, на універсальному, регіональному, локальному та партикулярному рівнях.

Предметом міжнародно-правових стандартів банківської діяльності є регулювання широкого кола питань, що включає встановлення вимог до ефективного регулювання та нагляду за діяльністю банків та банківських груп, порядку ліцензування юридичних осіб, які мають намір здійснювати банківську діяльність, порядку погодження набуття або збільшення істотної участі в банках, вимог до капіталу, ліквідності, управління ризиками банків, особливостей надання окремих банківських послуг, вимог до корпоративного управління та комплаєнсу в банках, внутрішнього та зовнішнього аудиту банків, принципів оплати праці керівників та інших працівників банків.

Список використаних джерел:

1. Білоцький С. Д. Міжнародно-правове регулювання у сфері екологічно орієнтованої енергетики : дис. ... д-ра юрид. наук / С. Д. Білоцький. – К., 2015. – 762 с.
2. Голубок С. А. Международно-правовые стандарты права на судебную защиту / С. А. Голубок // Правоведение. – 2007. – № 1. – С. 112–124.
3. Іваночко І. Б. Міжнародно-правові стандарти статусу суддів : автореф. дис. ... канд. юрид. наук / І. Б. Іваночко. – Харків, 2016. – 20 с.
4. Коробко І. І. Міжнародно-правові стандарти благополуччя тварин : дис. ... канд. юрид. наук / І. І. Коробко. – К., 2016. – 257 с.
5. Луць О. Н. Юридическая природа международных избирательных стандартов / О. Н. Луць // Евразийский юридический журнал. – 2011. – № 12 (43). – С. 35–41.
6. Ляхівненко С. М. Міжнародні правові стандарти: до визначення поняття та видової характеристики / С. М. Ляхівненко // Держава і право. – Вип. 51. – С. 666–672.
7. Тиунов О. И. Роль международно-правовых стандартов в регулировании взаимодействия международного и национального права / О. И. Тиунов // Журнал российского права. – 2012. – № 12. – С. 69–83.
8. Gortsos Ch. *Fundamentals of Public International Financial Law: International Banking Law within the system of Public International Financial Law* / Ch. Gortsos. – Baden-Baden : Nomos Publishers, 2012. – 315 p.
9. Ерпылева Н. Ю. *Международное банковское право: теория и практика применения* / Н. Ю. Ерпылева. – М. : Дело, 2004 – 480 с.

10. Линников А. С. Правовое регулирование банковской деятельности и банковский надзор в Европейском Союзе / А. С. Линников. – М. : Статут, 2009. – 190 с.
11. Юридична енциклопедія : в 6 т. / Ред. кол. : Шемшученко Ю. С. (відп. ред.) та ін. – К. : Українська енциклопедія, 1998. – Т. 5: П-С. – 736 с.
12. ISO/IEC Guide 2:2004 «Standardization and Related Activities – General Vocabulary» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://www.iso.org/files/live/sites/isoorg/files/archive/pdf/en/iso_iec_guide_2_2004.pdf
13. About ISO [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.iso.org/about-us.html>
14. ISO Standards Catalogue [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.iso.org/standards-catalogue/browse-by-ics.html>
15. Лукашук И. И. Международное право. Общая часть / И. И. Лукашук. – М. : Волтерс Клувер, 2005. – 432 с.
16. Legal Consequences for States of the Continued Presence of South Africa in Namibia (South West Africa) notwithstanding Security Council Resolution 276 (1970). Advisory Opinion of 21 June 1971. Separate Opinion of Vice-President Ammoun // I.C.J. Reports. – 1971. – P. 16–333.
17. UN Security Council Resolution 1617 (2005) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: [http://www.un.org/en/ga/search/view_doc.asp?symbol=S/RES/1617\(2005\)](http://www.un.org/en/ga/search/view_doc.asp?symbol=S/RES/1617(2005))
18. Лушников А. М. Курс трудового права: В 2 т. Т. 1. Сущность трудового права и история его развития. Трудовые права в системе прав человека. Общая часть / А. М. Лушников, М. В. Лушникова. – М. : Статут, 2009. – 879 с.
19. Теорія та практика адаптації законодавства України про банківську діяльність до законодавства Європейського Союзу / Музика-Стефанчук О. А., Ковалко Н. М., Коваленко А. А. та ін.; за заг. ред. Музики-Стефанчук О. А. – К. : Самміт-Книга, 2016. – 263 с.
20. Филатов Ю. В. Правовое положение банка как субъекта гражданского права : дис. ... канд. юрид. наук / Ю. В. Филатов. – Екатеринбург, 1999. – 219 с.
21. Сапожников Н. В. «Банковское право» в отраслевом законодательстве / Н. В. Сапожников // Государство и право. – 1996. – № 9. – С. 113–118.
22. Латковська Т. А. Фінансово-правове регулювання організації та функціонування банківської системи в Україні та зарубіжних країнах: порівняльно-правовий аналіз : дис. ... д-ра юрид. наук / Т. А. Латковська. – Одеса, 2007. – 543 с.

* Савчук Сергій Станіславович – аспірант Інституту міжнародних відносин Київського національного університету імені Тараса Шевченка, начальник відділу моніторингу структур власності банків Департаменту ліцензування Національного банку України.

Стаття надійшла до редакції 10.04.2017 р.

УДК 341.232:336.2

Павло Селезень *

ДОГОВОРИ ПРО ПОПЕРЕДНЄ УЗГОДЖЕННЯ ЦІНОУТВОРЕННЯ У КОНТЕКСТІ КАМПАНІЇ З ПРОТИДІЇ РОЗМИВАННЮ БАЗИ ОПОДАТКУВАННЯ ТА ПЕРЕМІЩЕННЯ ПРИБУТКІВ

Кампанія з протидії розмиванню бази оподаткування та переміщення прибутків, до якої Україна долучилася у листопаді 2016 р., передбачає необхідність проведення заходів, які мають вплив, зокрема, і на функціонування інституту договорів про попереднє узгодження ціноутворення. Такий вплив потребує характеристики з урахуванням вітчизняних реалій.

Ключові слова: розмивання бази оподаткування, попереднє узгодження ціноутворення, трансфертне ціноутворення, ОЕСР, міжнародне співробітництво.